

Κείμενο 52 μελών της ΛΑΕ στο πλαίσιο του διαλόγου για την ιδρυτική της Συνδιάσκεψη

Εισαγωγή: Γιατί η ΛΑΕ και η Αριστερά γενικότερα στην Ελλάδα χρειάζεται επειγόντως μια «στιγμή» απολογισμού

Την επαύριο της ψήφισης του πολυνομοσχεδίου, δύο εβδομάδες μετά την ψήφιση του αντιασφαλιστικού εκτρώματος, η έννοια της Αριστεράς στην Ελλάδα και η πρόσληψή της από την ελληνική κοινωνία και τους εργαζόμενους, ακόμη δε περισσότερο από τη νεολαία, αντιμετωπίζει σοβαρές δυσκολίες.

Στον βαθμό που θέλουμε και μπορούμε να προασπίσουμε μια αγωνιστική ή και ανατρεπτική εκδοχή της Αριστεράς ή πάντως του ανταγωνιστικού ταξικού και κοινωνικού κινήματος έναντι του ΣΥΡΙΖΑ (ο οποίος, όμως, έχει εκθέσει ανεπανόρθωτα αυτήν την έννοια, την «Αριστερά», την οποία δεν είναι και τόσο εύκολο πια να του την «αφαιρέσουμε» ολικά και να την «εξυγιάνουμε» με πραγματικούς κοινωνικούς όρους), χρειάζεται να μιλήσουμε ανοιχτά και συντροφικά για την πορεία ίσαμε εδώ.

Είτε θέλουμε να είμαστε ένας μετωπικός, είτε ένας ενιαίος πολυτασικός φορέας της ριζοσπαστικής Αριστεράς, οφείλουμε να πούμε την αλήθεια στον λαό, στους εργαζόμενους, στους άλλους λαούς της Ευρώπης και του κόσμου που παρακολούθησαν την εμπειρία μας. Πώς φτάσαμε ως εδώ, ποιες διεργασίες οδήγησαν από το «σκίσιμο των Μνημονίων» στην ουσιαστική κατάργηση της κοινωνικής και εθνικής υπόστασης της χώρας, τι ήταν και πώς εξελίχθηκε ο ΣΥΡΙΖΑ, η ηγεσία του και ο ηγέτης του, τι δεν έκαναν σωστά και γιατί οι δυνάμεις που αντιστάθηκαν εντός και εκτός ΣΥΡΙΖΑ και που εν μέρει συναποτελούν σήμερα την ΛΑΕ ή ανήκουν σε άλλα αγωνιστικά τμήματα και φορείς της ιστορικής ελληνικής Αριστεράς.

Η αυτοκριτική μιας πορείας που γράφτηκε πολύ σκληρά στο πετσί μας και στο πετσί των υποτελών τάξεων της χώρας μας είναι βασικός κρίκος κάθε τωρινού ή μελλοντικού εγχειρήματος. **Χωρίς τη μνήμη και την κατανόηση των αδυναμιών μας, δεν μπορούμε να χαράξουμε τίποτε το πραγματικά καινούριο.**

Η οργανωμένη Αριστερά στη χώρα μας δεν τα πήγε ποτέ καλά με τους απολογισμούς και τις αυτοκριτικές μετά από τις μεγάλες ήττες της.

Η ήττα της κομμουνιστικής Αριστεράς στη μετακατοχική περίοδο και στον Εμφύλιο οδήγησε στις ανθρωποβόρες διαδικασίες της ΙΙΙ Συνδιάσκεψης (1950) και της 6ης Ολομέλειας (1956).

Η ήττα της κομμουνιστικής και ευρύτερης Αριστεράς τον Απρίλη του '67 οδήγησε σε μια κάθετη διάσπαση του ΚΚΕ, που διακλάδισε την αυτοκριτική σε δύο άνισες αλλά συνολικά μη επαρκείς «αφηγήσεις της ήττας» (12η Ολομέλεια, Φεβρουάριος του 1968).

Η ήττα του εγχειρήματος ΠΑΣΟΚ στα πλαίσια της σοσιαλιστικής Αριστεράς στην Ελλάδα ποτέ δεν συζητήθηκε με ικανοποιητικούς όρους, καθώς τη συντηρητικοποίηση του ΠΑΣΟΚ την επικάλυψε, πέραν εξαιρέσεων, ο κυνισμός.

Η διεθνής ήττα της Αριστεράς το 1989 δεν άφησε πίσω της τη στέρεα κατανόηση αλλά πολιτικά και ηθικά συντρίμια και θρύψαλα, που δεν τα μοιράσθηκαν μόνον οι φίλοι και εραστές της σταλινικής παράδοσης.

Σήμερα, δεν θα πάμε έτσι, δεν θα πάμε «κανονικά», σαν να μην άνοιξε ρουθούνι. Θα θέσουμε τα δάκτυλα επί τον «τύπον των ήλων». Κανείς δεν διαθέτει ασυλία, όταν πρέπει να εξηγήσουμε την καμπή και την ήττα. Ούτε εμείς οι ίδιοι και οι ίδιες, που τη συνδιαμορφώσαμε και την υποστήκαμε. Ούτε εκείνοι/ες που αντιπολιτευτικά ηγήθηκαν, με τα σωστά και τα λάθη τους, σ' αυτήν την προσπάθεια. Θα μιλήσουμε για αυτά που κάναμε και για αυτά που παραλείψαμε να κάνουμε. Εμπρόθετα και απρόθετα. Έτσι, μόνο...

Απολογισμός της εμπειρίας ΣΥΡΙΖΑ

1. Η στροφή του καλοκαιριού του 2015 από την ηγετική ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ περί τον Αλέξη Τσίπρα δεν υπήρξε ούτε αιφνίδια ούτε μια ακατανόητη αλλαγή στρατηγικής κατεύθυνσης, η οποία μέχρι τότε ήταν ορθή. **Είναι αποτέλεσμα μακροχρόνιας πολιτικής μετατόπισης με στρατηγικά χαρακτηριστικά.**

Είναι σωστό να λέγεται ότι ηθικά αποτέλεσε «προδοσία» και σφετερισμό του λαού και του εργατικού και λαϊκού κινήματος από την ηγεσία Τσίπρα, με τη συμφωνία αρχικά της 20ης Φεβρουαρίου 2015 και τελικά μ' αυτήν στο Eurogroup της 13/7/2015, την ψήφιση του Μνημονίου στις 13-14/8/2015, το «όχι» που έγινε «ναι». Αλλά αυτή η «προδοσία» είχε προετοιμαστεί επί πολλά χρόνια και σχετίζεται:

α) με την αδυναμία του ΣΥΡΙΖΑ να εμβαθύνει τον κοινωνικό ριζοσπαστισμό που εκφράσθηκε μέσα στο εργατικό κίνημα της περιόδου 2010-2015 και μέσα στους ευρύτερους κοινωνικούς και ταξικούς αγώνες, λόγω και της μεσοστρωματικής κοινωνικής κληρονομιάς του παλιού Συνασπισμού και της απόστασής του από το όποιο οργανωμένο εργατικό κίνημα και

β) με την ευθεία στροφή μετά τις εκλογές του 2012, από την έκφραση του ταξικού ριζοσπαστισμού και των πολιτικών αναγκών για σαφή πολιτική γραμμή εθνικής ανεξαρτησίας, σε ρήξη με το ευρώ και την Ε.Ε., υπέρ/προς μια κατεύθυνση κυβερνητισμού, κρατισμού, υπουργοποίησης και βουλευτοποίησης, ανάθεσης της λαϊκής εντολής και καλλιέργειας μιας παθητικής στάσης αναμονής ως την πτώση του «ώριμου φρούτου», πλήρους βύθισης στον καθεστωτικό ευρωπαϊσμό και στη λογική ότι οι συσχετισμοί αλλάζουν στην Ευρώπη και την Ελλάδα και ότι η Ευρώπη είτε θα αγκαλιάσει είτε θα πειθαναγκαστεί από την ριζοσπαστική αλλαγή στην Ελλάδα. Κατεύθυνση πια φιλοιμπεριαλιστική και φιλοκαπιταλιστική ταυτόχρονα.

2. Η στροφή αυτή είναι αρκετά πιθανό να μην μπορούσε να είχε πραγματοποιηθεί, αν ο ΣΥΡΙΖΑ νικούσε στις βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2012. Τότε θα ήταν πιθανό να μην μπορούσε να ελεγχθεί εύκολα μια δυναμική ρήξης από το σύστημα. Τότε οι εγχώριοι και διεθνείς συστημικοί άξονες, που αργότερα φάνηκε πόσο επέδρασαν στη συστημική «προσαρμογή», ήταν πολύ ασθενέστεροι και λιγότερο προετοιμασμένοι. Και το μαζικό κίνημα, εκπροσωπούμενο προνομιακά από τον ΣΥΡΙΖΑ, είχε βγει από σημαντικές αντινεοφιλελεύθερες μάχες (πανεργατικές απεργίες όπως ιδίως τον Μάιο 2010, πλατείες το καλοκαίρι 2011, λαϊκή αγανάκτηση το φθινόπωρο του 2011, μαζικές και δυναμικές κινητοποιήσεις στο 2ο Μνημόνιο, μέχρι και την άνοιξη του '12). Άρα, η πρώτη κίνηση για τη συστημική μετάλλαξη του ΣΥΡΙΖΑ ήταν η μεγάλη μάχη της άρχουσας τάξης και της Ε.Ε. για να χάσει ο ΣΥΡΙΖΑ τις εκλογές του Ιουνίου 2012. Όπερ και πέτυχε. Βεβαίως, οι άλλες συγκροτήσεις της Αριστεράς δεν αντιλήφθηκαν τι ακριβώς διακυβεύτηκε τότε ή δεν θέλησαν να το καταλάβουν, γιατί αυτό τους έθετε πολύ υψηλότερα, πιο κουραστικά και απαιτητικότερα καθήκοντα. Ήθελαν τον πήχυ των δυνατοτήτων πολύ χαμηλά, έστω και ασυνείδητα. Συνήθως, όλα τα ιστορικά δράματα έτσι συμβαίνουν.

3. Από τις εκλογές του Ιουνίου 2012, ξεκινά μια διαδικασία, αργής αρχικά και μετά ταχύρρυθμης, κρατικοποίησης του κόμματος ΣΥΡΙΖΑ και συστημικής του μεταστροφής. Κρατικοποίησης είτε με την έννοια της σταδιακής διάλυσης της κομματικής μορφής και των συλλογικών διαδικασιών είτε με την έννοια της μετατροπής του ηγετικού κομματικού μηχανισμού σε μια «συνεχή σκιώδη κυβέρνηση» και έναν εν δυνάμει κρατικό μηχανισμό είτε με την έννοια της σταδιακής μετατόπισης προς ένα υπεύθυνο «κόμμα του κράτους», δηλαδή

κόμμα του συστήματος, με τους όρους του Νίκου Πουλιαντζά.

4. Υφίσταται μια προϊστορία της αρνητικής στροφής του ΣΥΡΙΖΑ ήδη από την περίοδο 2004-2012, η οποία δεν πρέπει να παρασιωπηθεί. Δεν υπήρξαν ουσιαστικά πλήρως και απολύτως τα πρώτα «ένδοξα χρόνια» του ΣΥΡΙΖΑ. Ο ΣΥΡΙΖΑ ανάμεσα στο 2004 και στο 2013, πέρα από τις υπαρκτές αρετές του, ήταν ένα αντιδημοκρατικό εσωτερικά συλλογικό μόρφωμα, όπου **ο λόγος των μελών δεν έπαιξε κανένα ρόλο, δεν γίνονταν ψηφοφορίες, οι συνιστώσες αποφάσιζαν με ισορροπίες για όλα**, και η άποψη για κόμμα των μελών (ανεξάρτητα από την κατοπινή κακοποίηση της έννοιας «κόμμα των μελών» από τον Τσίπρα ως ηγετίσκο και ως Βοναπάρτη) δεν γινόταν αποδεκτή από καμία συνιστώσα ούτε και από καμία τάση του ΣΥΡΙΖΑ (του Α.Ρ. και της ΔΕΑ περιλαμβανομένων).

Η κίνηση για ένα «Δεύτερο Κύμα στον ΣΥΡΙΖΑ» το έθεσε τότε, αν και με έναν τρόπο ατελή και ίσως ατελώς πολιτικοποιημένο. Ακόμη και η ηγεσία Αλαβάνου, τότε, δεν έθετε καθόλου ζήτημα εξόδου από το ευρώ, κάτι που τέθηκε από το Σχέδιο Β' ουσιαστικά μετά το 2012. Επίσης, το εγχείρημα του Μετώπου Αλληλεγγύης και Ανατροπής δεν έθετε ουσιαστικά ζήτημα μετάβασης στο εθνικό νόμισμα αλλά αποχρώσεις της αντιμνημονιακής πολιτικής και δίκαιες κριτικές στην ηγεσία Τσίπρα, αλλά μη ολοκληρωμένες πολιτικά. Η μετάβαση ηγεσίας στον Συνασπισμό από τον Αλαβάνο στον Τσίπρα, το περίφημο «δακτυλίδι», ήταν τελικά πολιτικά βλαπτική επιλογή, αλλά κανείς δεν την εξήγησε πειστικά μέχρι σήμερα, ούτε οι ίδιοι οι πρωταγωνιστές της.

Τέλος, οι ιδεολογίες του ευρωπαϊσμού και οι τοποθετήσεις που δεν έθεταν ζήτημα αντιμπεριαλιστικής/αντικαπιταλιστικής ρήξης με την ευρωζώνη έδιναν και έπαιρναν. Το ότι ο Συνασπισμός πήγε «αριστερά» με την εκλογή Αλαβάνου το 2004 και δημιούργησε λίγο πιο πριν τον ΣΥΡΙΖΑ μαζί με άλλες ριζοσπαστικές δυνάμεις (με την πίεση του αείμνηστου και πανέντιμου σ. Γιάννη Μπανιά ως εξέχουσας προσωπικότητας) ήταν μια θετική τομή, που δεν αναιρεί τα παραπάνω προβλήματα.

Όπως σωστά έχει επισημανθεί, υπάρχει μια μεγάλη εμπλοκή του κοινωνικού και πολιτικού ΣΥΡΙΖΑ στην περίοδο 2010-2013 με τα σημαντικά εργατικά και κοινωνικά κινήματα που αναπτύσσονται, καθώς και με τα μέτωπα δημοκρατίας, δικαιωμάτων, κοινωνικών μειοψηφιών και πληττόμενων κοινωνικών ομάδων. Όμως, ποτέ ουσιαστικά αυτή η γόνιμη κινηματικότητα και η πολυμορφία του ΣΥΡΙΖΑ δεν γέννησε ένα βαθιά γειωμένο και οργανικά συνδεδεμένο με το εργατικό κίνημα, τα κοινωνικά κινήματα και την αντιμπεριαλιστική πάλη μαζικό αριστερό κόμμα (όπως ήταν το κόμμα - κίνημα Τσάβεζ στην Βενεζουέλα, το αρχικό ΡΤ στην Βραζιλία κλπ). Η υπερπολιτικοποίηση και η κυβερνητική προτεραιότητα του ΣΥΡΙΖΑ,

ιδίως μετά το 2012, στέρησαν τη μαζική αριστερή και κοινωνική πολιτικοποίηση στην Ελλάδα από τον αναγκαίο κοινωνικό πλούτο ή από τον αναγκαίο πολιτικό και κοινωνικό πειραματισμό. Η κρίση πολιτικής εκπροσώπησης στην Ελλάδα γέννησε έναν μαζικό ΣΥΡΙΖΑ με ανατρεπτικές δυνατότητες αλλά χωρίς κοινωνικό πλούτο (αναντιστοιχία πολιτικού και κοινωνικού).

5. Η μακροχρόνια «δεξιά» στροφή στρατηγικής του ΣΥΡΙΖΑ από το 2011-2012 ως το 2015:

α) Ξεκίνησε από το «καταργούμε τα Μνημόνια και βλέπουμε αν θα μείνουμε στο ευρώ» («καμία θυσία για το ευρώ») της περιόδου 2011-12 - χονδρικά ως τις εκλογές του Ιουνίου 2012 - ακόμη ηγεμονευόμενη η πιο συντηρητική τάση και

β) προχώρησε σταδιακά στο «καταργούμε τα Μνημόνια εντός του ευρώ και της Ε.Ε.» και «πέιθουμε την Ευρώπη», γραμμή που επικυρώθηκε σε σημαντικό βαθμό από τα δύο μεγάλα σώματα του ΣΥΡΙΖΑ, την Πανελλαδική Συνδιάσκεψη του Δεκ. 2012 και από το Πρώτο ιδρυτικό Συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ στις 10-14/7/2013.

Βεβαίως, το «καμία θέση για το ευρώ» παρέμεινε στο πρόγραμμα, αλλά αποδυναμώθηκε σημαντικά ως προτεραιότητα και προσανατολισμός. Στο Συνέδριο αυτό καθώς και στην Συνδιάσκεψη του Δεκ.2012 συγκροτήθηκε από το Αριστερό Ρεύμα και το Κόκκινο Δίκτυο η Αριστερή Πλατφόρμα του ΣΥΡΙΖΑ, ο κόμβος δηλαδή της στρατηγικής αντιπολίτευσης από τα «αριστερά» στη δεξιά μετατόπιση από μια αντιμπεριαλιστική και αντιμνημονιακή-αντικαπιταλιστική γραμμή εκκίνησης.

Η αντιπολίτευση αυτή είχε τέσσερις βασικές προγραμματικές αιχμές: την αναγκαία ρήξη με το ευρώ και την ευρωζώνη, την κυβέρνηση της Αριστεράς μαζί - σε συμμαχία με τα άλλα αριστερά κόμματα (ΚΚΕ, Ανταρσύα), την κοινωνικοποίηση των τραπεζών και ανάκτηση των ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων και αγαθών υπό δημόσια περιουσία και δημόσιο έλεγχο και, βεβαίως, την μονομερή διαγραφή του χρέους και καταγγελία των δανειακών συμβάσεων.

Οι προτάσεις αυτές κατατέθηκαν ως τροπολογίες στα δύο μεγάλα σώματα και απερρίφθησαν από την πλειοψηφία. Η τροπολογία κατά του ευρώ πήρε περίπου 45% στο Συνέδριο, κάτι λιγότερο δηλαδή από το μισό των συνέδρων ενός ήδη φιλτραρισμένου φιλοτσιπρικά σώματος. Στο ίδιο σώμα αναδείχθηκαν τραμπουκικές φιλοβοναπαρτικές πρακτικές, με το γιουχάρισμα κυρίως από συνέδρους του σ. Παναγιώτη Λαφαζάνη σε μια σημαντική παρέμβασή του για τις τάσεις και συνιστώσες στον ΣΥΡΙΖΑ (νεοπαπανδρεϊσμός).

Μια πλειοψηφία, αντιφατική, γύρω από τον Τσίπρα, η οποία πάντως συμφωνούσε στη μη ρήξη με το ευρώ, τον ευρωπαϊσμό και την Ε.Ε. και ουσιαστικά και με την ελληνική αστική τάξη ως προνομιακό εσωτερικό σύμμαχο της ηγεσίας της ευρωζώνης/Ε.Ε. και ως κυρίαρχη τάξη στην χώρα. Έτσι παγιώθηκε ως γραμμή η μη μονομερής διαγραφή του χρέους, η παραμονή στο ευρώ ως βασική επιλογή για τη χώρα αλλά και η μη δημόσια δέσμευση κοινωνικοποίησης των τραπεζών και των ιδιωτικοποιημένων ή και μη στρατηγικών επιχειρήσεων της χώρας. Ήδη από το καλοκαίρι του 2013 παγιώνεται μια γραμμή μη ρήξης με το σύστημα, η οποία έχει ήδη προταθεί από το φθινόπωρο του 2012, αμέσως μετά τις εθνικές εκλογές του Ιουνίου 2012. Στο διάστημα Ιούνιος 2012 – Ιούλιος 2013, η συστημική γραμμή του ΣΥΡΙΖΑ αναδεικνύεται και δυναμώνει με πάρα πολλές μορφές.

Η διαμορφούμενη πλειοψηφική ηγετική ομάδα (όπου τότε ανήκε η ΑΡΕΝ, δηλαδή το κομμάτι που έφυγε προς τα δεξιά από το Αριστερό Ρεύμα το 2010, η ΑΝΑΣΑ, η ΚΟΕ, ο κύκλος του περιοδικού «Θέσεις» κ.α.) κατ' αρχήν έδωσε ιδεολογική μάχη για να εμποδώσει την αποδοχή του ευρώ και του λεγόμενου «αριστερού ευρωπαϊσμού» ως φιλοϊμπεριαλιστικής ιδεολογίας, την προσαρμογή σε πιο μετριοπαθές πρόγραμμα, την άμβλυση της ταξικής αναδιανομής και τη στροφή στις εξωτερικές σχέσεις προς το ευρωατλαντικό τόξο.

Στο μεν εσωτερικό κοινωνικό μέτωπο, η πλειοψηφία του ΣΥΡΙΖΑ «πουλάει» την απεργία της ΟΛΜΕ την άνοιξη και ξανά το φθινόπωρο του 2013, μετατρέπει το σημαντικό κίνημα για τη δημόσια ΕΡΤ σε καμπάνια εκλογικής μάχης και προσμονής/ανάθεσης, εγκαταλείπει μόνο του τον αγώνα του Μετρό τον Φλεβάρη του '13, υποβαθμίζει, με την εξαίρεση ίσως των καθαριστριών, το κίνημα κατά των απολύσεων στον δημόσιο τομέα. Επίσης, ο Τσίπρας περιοδεύει σε όλα σχεδόν τα φόρουμ των εργοδοτικών οργανώσεων, καθησυχάζοντας την εγχώρια πλουτοκρατία.

Στο διεθνές μέτωπο, αφού το φθινόπωρο έχει στα «κρυφά» συναντηθεί με τον Πέρες, τον Δεκέμβρη του 2012 κάνει το πρώτο άνοιγμα στους Ομπάμα και Σόιμπλε, μέσω διαφόρων ινστιτούτων-συνδέσμων, επισκέπτεται το Τέξας το φθινόπωρο του 2013, πάει στο Κόμο το καλοκαίρι του 2014, καθησυχάζει κάθε πιθανό αφεντικό πάνω στον πλανήτη. Δίνει δηλαδή ο Τσίπρας και η ομάδα γύρω από αυτόν τα εύσημα και **τα καθησυχαστικά μηνύματα στην ηγεσία του δυτικού ιμπεριαλιστικού πλέγματος**. Κρίσιμο είναι και **το ξεπούλημα της Κύπρου** από τον ΣΥΡΙΖΑ και την ομάδα του Αλέξη Τσίπρα στη φάση της καταστροφικής επιβολής όρων από την ηγεσία της Ε.Ε. στην Κύπρο την άνοιξη του 2013. Στη φάση εκείνη, δεν δόθηκε η απαιτούμενη συμπαράσταση στον κυπριακό λαό και αντίθετα η ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ ευνόησε παρασκηνιακά την τελική υποχώρηση της κυπριακής δημοκρατίας.

Πρόκειται για την εσωτερική και εξωτερική διάσταση αυτού που επιτυχημένα ο Δραγασάκης, αρχιτέκτονας της στροφής, το 2013 ήδη χαρακτήριζε ως «**βίαιη ωρίμανση**» του ΣΥΡΙΖΑ. Όλα αυτά δεν συμβαίνουν, όμως, μόνο γιατί ο Τσίπρας ξεπουλούσε τον ριζοσπαστικό ΣΥΡΙΖΑ και/ή αγόραζε την ανοχή του καπιταλιστικού συστήματος, για να γίνει πρωθυπουργός.

Η αργή και σταδιακή μετατόπιση του ηγετικού ΣΥΡΙΖΑ οφείλεται σε μια μακρά γραμμή τραγικού ελλείμματος εμπιστοσύνης της πολιτικής Αριστεράς στους κοινωνικούς, ταξικούς και ανεξαρτησιακούς αγώνες και τη δυναμική τους, που απορρέει από την παράδοση του Συνασπισμού, στην αρρώστια του κυβερνητισμού, που ξεκινά από τον ευρωκομμουνισμό και τον Ιστορικό Συμβιβασμό, στον βαθύ και καθεστωτικό ευρωπαϊσμό, που συχνά βαφτιζόταν και «διεθνισμός» ή αλληλεγγύη των λαών, στη λογική της εύκολης, πιασάρικης και χωρίς πολλές-πολλές διακινδυνεύσεις αλλαγής των πολιτικών συσχετισμών, αυτό δηλαδή που ήταν πάντοτε ο μικροαστικός νεοελληνικός μικρομεγαλισμός: **μεγάλη ρητορεία - μικρή πολιτική.**

Επίσης, η πορεία του ΣΥΡΙΖΑ προς τα δεξιά μετά το 2012, εκφράζει μ' έναν παθητικό τρόπο και ανατροφοδοτεί τις όψεις κούρασης, ήττας, απογοήτευσης, ανάσχεσης των μεγάλων κοινωνικών αγώνων της φάσης 2010-2013. Αποτέλεσμα των προηγούμενων (α) και (β), όπως περιγράφηκαν και συνέχειά τους ήταν η φάση (γ) από την άνοιξη ως το καλοκαίρι του 2015, δηλαδή το «μένουμε Ευρώπη-μένουμε και ενισχύουμε τα Μνημόνια». Μπορεί να μην περιμέναμε την τόσο μεγάλη ένταση της «προδοσίας» του Τσίπρα, αλλά όσοι και όσες δώσαμε την εσωκομματική μάχη, γνωρίζαμε και κατανοούσαμε ήδη, από το καλοκαίρι του 2014 το αργότερο, ότι αυτή η κυβέρνηση είναι μάλλον απίθανο να καταργήσει τα Μνημόνια.

6. Παρόλα αυτά, δεν μπορεί να υποστηριχθεί βάσιμα ότι η επιλογή για την πρόταση «κυβέρνησης της Αριστεράς» το 2012 ήταν μια λανθασμένη πολιτική επιλογή. Η επιλογή αυτή έθετε θετικά την ενότητα των δυνάμεων της Αριστεράς και το ζήτημα της αντιμνημονιακής και οριακά ανεξάρτητης από την ευρωζώνη διακυβέρνησης και απαντούσε με έναν κατανοητό τρόπο που ενίσχυε τα μαζικά κινήματα της περιόδου 2010-12 ως βάση μιας αλλαγής με στοιχεία ρήξης και με το σύνθημα «καμία θυσία για το ευρώ» (Αθηναΐδα, Ιούνιος 2012) να εμπνέει έναν ριζοσπαστικό πολιτικό πειραματισμό. Το ότι αυτή η πρόταση εξελίχθηκε προς έναν ρηχό κυβερνητισμό δεν ήταν κάτι τετελεσμένο ούτε είχε κριθεί εξ αρχής τελεσίδικα.

Κινηματικές προσπάθειες όπως το κίνημα κατά της αναθεώρησης του άρθρου 16 για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια το 2006-07, εργατικοί αγώνες, το Ευρωπαϊκό Φόρουμ το 2006,

αγώνες κατά των ιδιωτικοποιήσεων συνδέονται με την αριστερή στροφή του Συνασπισμού το 2004 (Αλαβάνος) και με το προζύμι για την συγκρότηση του ΣΥΡΙΖΑ ως ριζοσπαστικού εγχειρήματος και προετοιμάζουν τις δυνατότητες προβολής της «κυβέρνησης της Αριστεράς» με ένα ριζοσπαστικό πρόσημο το 2011-12. Κάτι που απελευθέρωσε τους πολιτικούς συσχετισμούς και την αριστερή απάντηση στην κρίση πολιτικής εκπροσώπησης το 2010-12.

7. Έλλειψη προετοιμασίας της ηγεσίας ΣΥΡΙΖΑ για εναλλακτικό σχέδιο.

Η σταδιακή στροφή της πλειοψηφίας του ΣΥΡΙΖΑ συνδέεται αναπόσπαστα και με την πλήρη απροθυμία της ηγετικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ ως πλειοψηφίας καθώς και του προέδρου του προσωπικά να δουλέψει μαζί με την κοινωνική πλειοψηφία για να υπάρξει ένα αντιμνημονιακό/αντι-Ε.Ε. και αντικαπιταλιστικό τελικά πρόγραμμα προετοιμασίας για την έξοδο από την ευρωζώνη και κοινωνικής/παραγωγικής ανασυγκρότησης. Η περίφημη προγραμματική ομάδα του Γ. Δραγασάκη υπήρξε απλώς, όπως όλοι υποψιαζόμαστε αν δεν γνωρίζαμε κιόλας, ένα «φύλλο συκής» για τις αδιαφανείς σχέσεις της ηγεσίας με το μεγάλο κεφάλαιο και τον ιμπεριαλισμό. Οι ιδέες της παραγωγικής ανασυγκρότησης και της ανοικοδόμησης της κοινωνίας αντιμετωπίστηκαν είτε με χλευασμό είτε ως διαφημιστικό τρυκ, δεν έγινε καμία προσπάθεια σχεδιασμού και συνεννόησης με τους πραγματικούς παραγωγούς, μισθωτούς στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα, ελεύθερους επαγγελματίες, μικροαστούς, φορείς μιας δυναμικά συνεταιριστικής οικονομίας.

Επίσης, από ορισμένους κύκλους καλλιεργήθηκε για ένα διάστημα η απολογητική άποψη ότι μπορούσε να υπάρξει μια ορισμένη αναδιανεμητική ταξική στρατηγική χωρίς ρήξη με την ευρωζώνη και οπωσδήποτε μέσα στο πλαίσιο της ευρωζώνης/Ε.Ε. (σε μια πρώτη φάση κυρίως από τον Γ. Μηλιό και σε μια δεύτερη φάση από τους Τσακαλώτο-Βαρουφάκη, ιδίως από τον Τσακαλώτο, ως βασικό εκφραστή της τάσης των «53»). Υποστηρίχθηκε, δηλαδή, η ρεφορμιστική αντίληψη - και μάλιστα υπό τον μανδύα του «ταξικού διεθνισμού» - ότι μια ρήξη με το ευρώ θα έπληττε την ταξική συμμαχία και αλληλεγγύη των υποτελών τάξεων στην Ελλάδα με τις υποτελείς τάξεις στην Ευρώπη, ακόμη μάλιστα και με τους λεγόμενους «μικροομολογιούχους». Η διεθνιστική ταξική αλληλεγγύη των υποτελών τάξεων ταυτίστηκε, από ορισμένους μάλιστα με συνειδητή λαθροχειρία και «πονηριά», με τα δομικά και θεσμικά όρια της καπιταλιστικής ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Την ίδια στιγμή, ποτέ δεν ελέγχθηκε και δεν επιχειρήθηκε ένα εναλλακτικό σχέδιο διεξόδου, το οποίο θα ενεργοποιούσε τις λαϊκές και μεσαίες τάξεις, θα έθετε ζητήματα ενδογενούς μετώπου για τη διατροφική και ενεργειακή αυτάρκεια, τις δυνατότητες τροφοδοσίας, θα

σταθεροποιούσε μια σχέση με το ριζοσπαστικό τμήμα του εργατικού κινήματος, θα οικοδομούσε προοδευτικές και εναλλακτικές διεθνείς συμμαχίες, πρώτιστα με κινήματα και δευτερευόντως με χώρες εκτός του δυτικού ιμπεριαλιστικού μπλοκ. Τα του σχεδίου Βαρουφάκη μόνο ως κούφια ταχυδακτυλουργίες μπορούν να ακούγονται σήμερα.

Η βασική πτέρυγα της Αριστεράς στην Ελλάδα, ο ΣΥΡΙΖΑ, δεν είχε από το '12 ως το '15 εναλλακτικό σχέδιο διεξόδου ως συλλογική πολιτική επιλογή, παρά το ότι συγκεκριμένοι οικονομολόγοι και διανοούμενοι (Κ. Λαπαβίτσας, Θ. Μαριόλης κ.ά.) είχαν αρχίσει να ψάσουν και να ερευνούν επιστημονικά αυτήν τη δυνατότητα. **Η άρνηση διερεύνησης/εκπόνησης εναλλακτικού σχεδίου από τον ΣΥΡΙΖΑ, αποδεικνύει όχι μόνο τη συστημικότητα αλλά και την παροιμιώδη ανικανότητα αυτού του ηγετικού πυρήνα/ομάδας, που «κυβέρνησε» τον ΣΥΡΙΖΑ και τώρα κυβερνάει τη χώρα.** Ο συνδυασμός συστημισμού και τέτοιας κλίμακας ανικανότητας είναι κάτι που θα μείνει για δεκαετίες στο συλλογικό ασυνείδητο της ελληνικής κοινωνίας ως συνώνυμο μιας καταστροφικής «Αριστεράς».

8. Η περίοδος από την άνοιξη του 2014 ως την ανάληψη της διακυβέρνησης τον Ιανουάριο 2015 είναι η περίοδος όπου μπαίνουν οι τελευταίες καθεστωτικές πινακίδες και όπου «κλειδώνει» οριστικά η συστημική προσαρμογή του ΣΥΡΙΖΑ. Μετά, υπάρχουν δυνάμεις αντίστασης, που παλεύουν σε βαθιά ναρκοθετημένο πολιτικό έδαφος. Πιο λαϊκά, το παιχνίδι «πουλήθηκε» από το '13 το αργότερο και κλείδωσε ουσιαστικά την άνοιξη προς καλοκαίρι του '14. Ήδη, την άνοιξη του 2014 συμβαίνουν σημαντικά περιστατικά που παγιώνουν αυτήν την εξέλιξη σε μεγάλο βαθμό. Το πρώτο είναι οι δεξιές συμμαχίες στις ευρωεκλογές και στις αυτοδιοικητικές με στελέχη του βαθέος ΠΑΣΟΚ (πράγμα που ξεκινά ακόμη και πριν το 2012 και ιδίως μετά τις εκλογές του '12 με την εισδοχή τμήματος των πασοκογενών που μπαίνουν, οι οποίοι έχουν συστημική προδιάθεση και αποδέχονται βαθύτερα την κρατικοποίηση ενός αριστερού πειράματος). Τώρα, μπαίνουν στο παιχνίδι σημαντικά στελέχη από τον αυτοδιοικητικό, επιστημονικό, παραγοντικό και βουλευτικό χώρο του ευρέος και βαθέος ΠΑΣΟΚ, από το αυτοδιοικητικό «βιοπολιτικό» κράτος της Κεντροαριστεράς, όπως το περιγράψαμε την άνοιξη του 2014 (Βουδούρης, Τζάκρη, Κατρούγκαλος, Χρυσόγονος κ.ά.)

Στις Κ.Ε. του Δεκεμβρίου 2013, Φεβρουαρίου και Απριλίου 2014, πριν από τις διπλές εκλογές του Μαΐου 2014, οι τάσεις αυτές, παρά τις ισχυρές εσωκομματικές αντιδράσεις, παγιώνονται και ουσιαστικά διαφοροποιείται ακόμη κι αυτή η ίδια η σύνθεση της ήδη κάθε άλλο παρά αντισυστημικής πλειοψηφίας της Κ.Ε. προς ακόμη πιο συστημική/νομιμόφωνα κατεύθυνση. Η ομάδα Μηλιού και η ΚΟΕ βγαίνουν από την πλειοψηφία, η ΑΝΑΣΑ μεταμορφώνεται στους «53» με τάσεις αντιφατικές, μιας ορισμένης αποστασιοποίησης αλλά

και μιας οπορτουνιστικής παραμονής σε μια εύθραυστη πολιτική πλειοψηφία, που θα στηρίξει τον Τσίπρα και μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης.

Η Αριστερή Πλατφόρμα μπαίνει σε μια σημαντική στρατηγική ταλάντευση. Η ταλάντευση αυτή εκφράζεται με μια στρατηγική αμηχανία απέναντι σε έναν ΣΥΡΙΖΑ, που πάει προς την κυβέρνηση. Από την Κ.Ε. του Απριλίου 2014 και εφεξής, ως τον Ιανουάριο του 2015, η Α.Π., παύει να θέτει σε ψηφοφορία τα βασικά πολιτικά διακυβεύματα που την διαφοροποιούν από τον Τσίπρα και την πλειοψηφία, η οποία ανασχηματίζεται σε πιο αντιδραστική κατεύθυνση. Επίσης, δεν βάζει σε ψηφοφορία την αντίθεσή της απέναντι στις ανοιχτά πλέον δεξιόστροφες διευρύνσεις του ΣΥΡΙΖΑ, ούτε στην Κ.Ε. του Οκτωβρίου 2014 (18/19) ούτε στο Διαρκές Συνέδριο του Ιανουαρίου 2015 - και την Κ.Ε. που προηγήθηκε.

Ο άξονας του ΣΥΡΙΖΑ μετατοπίζεται σημαντικά προς τα δεξιά, με αποτέλεσμα και η κριτική του Αρ. Ρεύματος και της Αρ. Πλατφόρμας να εστιάζεται πια κυρίως στην εκφώνηση ενός όλο και πιο ασαφούς προτάγματος «αντιλιτότητας» και «αναδιανομής» και δευτερευόντως στο κρίσιμο στρατηγικό ζήτημα της πρόσδεσης της Ελλάδας στον ευρωπαϊκό ιμπεριαλισμό, παρά το ότι το μεγαλύτερο τουλάχιστον κομμάτι της Α.Π. είχε τη σαφή επίγνωση πως αυτός ακριβώς ο «κρίκος» συμπυκνώνει σε μεγάλο βαθμό και τον χαρακτήρα της ταξικής αναμέτρησης στη χώρα.

Το πρόγραμμα της Θεσσαλονίκης είναι μια κρίσιμη στιγμή σ' αυτή τη διαδρομή της θεαματικής συστημικής μετατόπισης. Ένα «πρόγραμμα» αναδιανομής χωρίς πραγματική χρηματοδότηση, χωρίς αμφισβήτηση του χρέους, χωρίς διάθεση ρήξης ουσιαστικά ούτε με το κεφάλαιο ούτε με την ευρωηγεσία. Ένας άνευρος ρεφορμισμός, που όμως οδηγεί μια ήδη κουρασμένη από τα Μνημόνια κοινωνία στην εκλογική νίκη και την αλλαγή διακυβέρνησης. Όσοι και όσες δουλέψαμε για τις εκλογές του Ιανουαρίου 2015 είχαμε έναν δικαιολογημένο βολонταρισμό και αισιοδοξία της σκέψης, αλλά αντικειμενικά συμβάλλαμε, χωρίς να το θέλουμε, στην καλλιέργεια μαζικών αυταπατών στον λαό και την εργατική τάξη.

8α. Εδώ χρειάζεται μια διευκρίνιση για την αποκατάσταση της ιστορικής αλήθειας σχετικά με το πολιτικό και κοινωνικό προσωπικό που είχε προέλευση από το ΠΑΣΟΚ και εντάχθηκε στον Σύριζα.

Η ένταξη το 2012 στο εγχείρημα του ΣΥΡΙΖΑ κοινωνικών και πολιτικών πασοκογενών δυνάμεων ήταν εγγεγραμμένη στη δυναμική της κρίσης πολιτικής εκπροσώπησης και στη διαδικασία πολιτικής ριζοσπαστικοποίησης και δεν ήταν a priori αρνητική, το αντίθετο

μάλιστα, βοήθησε στη ρευστοποίηση του μνημονιακού πολιτικού συστήματος.

Προσωπικότητες όπως η Σοφία Σακορράφα ή ακόμη περισσότερο συλλογικότητες όπως ο «Νέος Αγωνιστής», που είχαν μετάσχει αγωνιστικά στο κίνημα για το άρθρο 16 και κατά των ιδιωτικοποιήσεων και έφυγαν προς τα αριστερά από το ΠΑΣΟΚ, ήταν αντικειμενικά θετικές πολιτικές διαδικασίες και σαφώς αντιδιαστέλλονται από την εισροή του συστημικού πασοκισμού μετά το 2012 και ιδίως μετά το 2014.

Η σύνδεση της θεματολογίας εθνική ανεξαρτησία- κοινωνική απελευθέρωση από τον Νέο Αγωνιστή ωφέλησε την ριζοσπαστική τάση του ΣΥΡΙΖΑ. Δεν είναι τυχαίο ότι, ενώ ο Νέος Αγωνιστής δεν έκανε την επιλογή να μπει στη λίστα της Α.Π. το 2012-13 (μάλλον από τακτική απρονοησία), στήριξε αποφασιστικά τις τροπολογίες κατά του ευρώ και της ευρωζώνης στη Συνδιάσκεψη του 2012 και στο πρώτο Συνέδριο του 2013. Μην επισημαίνοντας αυτό το γεγονός, αδικούμε αυτούς τους συντρόφους, που μας ακολούθησαν σε κρίσιμες συγκρούσεις και άδοξα εντάχθηκαν στη ΛΑΕ μετά τη διάσπαση.

Η κριτική στον εκπασοκισμό του ΣΥΡΙΖΑ εδραιώνεται στο συστημικό βαθύ ΠΑΣΟΚ, που μετακόμισε μαζικά στον ΣΥΡΙΖΑ και συνέβαλε στην περαιτέρω αλλοίωση της φυσιογνωμίας του. Δεν είναι τυχαίο που το συστημικό βαθύ ΠΑΣΟΚ δεν έθεσε κανένα ζήτημα αντιιμπεριαλιστικής πάλης ή ρήξης με τον ευρωπαϊσμό, εγκαταλείποντας και τη θεματολογία του αρχικού ΠΑΣΟΚ της δεκαετίας του '70 κατά της ΕΟΚ/Ε.Ε. Μάλιστα, στελέχη του βαθέος ΠΑΣΟΚ όπως ο Χρυσόγονος, ο Κατρούγκαλος και άλλοι υπερθεμάτισαν από την αρχή της ένταξής τους στο ζήτημα του καθεστωτικού ευρωπαϊσμού (σύγχρονοι, υπεύθυνοι, κυβερνητιστές, ευρωπαϊστές). Οι περισσότεροι απ' αυτούς μετέφεραν στον ΣΥΡΙΖΑ το κλίμα του Γιώργου Παπανδρέου και της διαχειριστικής του ταυτότητας.

Το συστημικό τμήμα του ΠΑΣΟΚ ήταν πολιτικά ευρωαριστερό και γνώριζε καλά την τεχνολογία διοίκησης του αστικού κράτους και της διαπραγμάτευσης με την έννοια της υποτέλειας με τα ιμπεριαλιστικά κέντρα. Εκεί τα βρήκαν πολύ καλά με τους παλιούς «συνασπιστές», «φιλοσημιτικούς αριστερούς» και «εκσυγχρονιστές». Όπως, βέβαια και στο κοινό τους σημείο του πολιτικού κυνισμού. Όπως ήδη έχει περιγραφεί, στην περίοδο 2010-12 υπάρχει μια μετακίνηση κοινωνικού και πολιτικού δυναμικού από το ΠΑΣΟΚ προς τον ΣΥΡΙΖΑ, η οποία έχει θετικό κοινωνικό βάθος και δεν αντιστοιχεί κατά κανόνα σε απλή «μεταγραφή στελεχών».

8β. Χρειάζεται μια ειδικότερη αναφορά στην τάση των «53» για λόγους ιστορικής δικαιοσύνης αλλά και κατανόησης της πορείας και τριχοτόμησης αυτού του ιδιαίτερου και

ιδιόμορφου ρεύματος του ΣΥΡΙΖΑ (παραμονή στελεχών στον μνημονιακό ΣΥΡΙΖΑ, Δικτύωση εκτός ΣΥΡΙΖΑ με προβεβλημένα, όμως, πρώην στελέχη του ηγετικού μηχανισμού, περιλαμβανομένου και του τελευταίου προ φθινοπώρου Γραμματέα της Κ.Ε. του ΣΥΡΙΖΑ και, τέλος, προσχώρηση του πιο αγωνιστικού και ριζοσπαστικού πολιτικά τμήματος των 53 στη ΛΑΕ (ΑΡΚ). Η τάση των «53» στον ΣΥΡΙΖΑ εξέφρασε τρία διαφορετικά πράγματα στην αντιφατική τους ενότητα:

- 1.** Την τάση δικαιωματικής πολιτικής υπό την ηγεμονία του πολιτικού φιλελευθερισμού (δικαιώματα μειοψηφιών έναντι δικαιωμάτων της ολότητας, σχέση έντασης ανάμεσα στον φιλελευθερισμό και τη δημοκρατία). Δεν είναι τυχαίο που η Επιτροπή/Τμήμα Δικαιωμάτων του ΣΥΡΙΖΑ (και στη συνέχεια η αντίστοιχη της ΛΑΕ) στέλνει τα εργατικά δικαιώματα, τα δικαιώματα στη διαδήλωση, τη διαμαρτυρία και την καταστολή των εργατικών αγώνων στα αντίστοιχα Τμήματα Εργατικής Πολιτικής. Αυτή η τάση κοινωνικού κινηματισμού υπέρ των μειοψηφιών και της «διαφορετικότητας» είναι μια υπαρκτή διάσταση, όχι αναγκαστικά αρνητική, των συγχρόνων ανατρεπτικών κινήματων, δεν διαγράφεται με μία διαπίστωση. Όμως, έχει και ορισμένα ιδεολογικά όρια, αν δεν επανεξετασθεί σε βάθος.
  - 2.** Την τάση, μαζί και παράλληλα με το τροτσικιστικό ρεύμα, μιας έντονης και ταυτοτικής μηδενιστικής απόρριψης της εθνικής ταυτότητας, με την έννοια της καταπολέμησης (Konfrontation) του έθνους ως κατασκευασμένης απόλυτα και ισοπεδωτικής/καθολικοποιητικής ταυτότητας, που καταργεί και ισοπεδώνει τη «διαφορά» ή την «ταξική αντίθεση», έννοιες που χρησιμοποιήθηκαν κατά του «έθνους» σχεδόν εναλλακτικά και αδιαφοροποίητα. Η τάση αυτή συνεχίζει την ευρωαριστερή παράδοση, δηλαδή την παράδοση ενός ορισμένου κοσμοπολιτισμού.
  - 3.** Την προβολή μιας μη αντιμπεριαλιστικής «καθαρής» ταξικότητας, που ταυτίζει άδικα την υπεράσπιση του εθνικού χώρου και της δημοκρατικής εθνικής συγκρότησης με την «εθνική ενότητα» και πιο υπόρρητα με έναν ομογενοποιητικό εθνικό ολοκληρωτισμό. Επίσης, αυτή η τάση, όπως και η τάση Μηλιού, όπως και η τάση του τροτσικιστικού χώρου, εξηγεί την αποτυχία και στροφή του ΣΥΡΙΖΑ αποκλειστικά σχεδόν με το εργαλείο της εγκατάλειψης της φιλεργατικής αναδιανεμητικής πολιτικής, της «αντιλιτότητας», στο πρόγραμμα ΣΥΡΙΖΑ, μη συνδέοντας ικανοποιητικά αυτή την κρίσιμη διάσταση με την άρνηση ρήξης με την Ε.Ε./Ευρωζώνη και το δυτικό ιμπεριαλιστικό πλέγμα.
- 8γ.** Η τοποθέτηση ότι η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛΛ ήταν η «πρώτη φορά Αριστερά» υπήρξε μια ανιστόρητη και απολογητική τοποθέτηση. Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛΛ υπήρξε αρχικά μια πολύ ελαφρά σοσιαλδημοκρατίζουσα κυβέρνηση και στη συνέχεια μια κυβέρνηση

επιθετικού νεοφιλελευθερισμού και υποταγής στον ιμπεριαλισμό. Ουσιαστικά, αν και αυτό αντιβαίνει στην περήφανη κομμουνιστική ταυτότητα πολλών από εμάς και στην ιστορική μας πίκρα, η πρώτη και μόνη «αριστερή» κυβέρνηση στην Ελλάδα, όχι με την έννοια μιας μεταβατικής σοσιαλιστικής κυβέρνησης, αλλά με την έννοια μιας σοσιαλδημοκρατικής παλιού τύπου αναδιανομής υπέρ των λαϊκών τάξεων, ήταν η πρώτη τετραετία του ΠΑΣΟΚ. Ξέρουμε την εκφυλιστική κατάληξη του ΠΑΣΟΚ, αλλά αυτή υπήρξε μια κατάληξη σε βάθος τετραετίας, ενώ η κατάληξη του ΣΥΡΙΖΑ πραγματοποιήθηκε σε βάθος πολιτικά μιας διετίας και κυβερνητικά σε βάθος ενός διμήνου-τετραμήνου το πολύ. Αυτό συνδέεται και με τη δομική κρίση του καπιταλισμού σήμερα αλλά και με την ποιότητα, πολιτική, κοινωνική και ηθική της ηγεσίας που ανέδειξε το πείραμα ΣΥΡΙΖΑ. Οι σκέψεις του Γκράμσι για την ηθική δύναμη ως στοιχείο της πολιτικής ηγεσίας αποδεικνύονται, ογδόντα χρόνια μετά, ουσιαστικά προφητικές.

9. Ορισμένα δομικά προβλήματα της Αριστερής Πλατφόρμας και του Αριστερού Ρεύματος, τα οποία λειτούργησαν καταλυτικά σε αρνητική κατεύθυνση-Όψεις αναγκασίας αυτοκριτικής.

Παρά τις πολύ θετικές προγραμματικές διαφοροποιήσεις, τόσο στις οργανώσεις του ΣΥΡΙΖΑ όσο και στα όργανα και σώματα του ΣΥΡΙΖΑ, η Α.Π. και το Α.Ρ., δεν κατάφεραν να αποτελέσουν έναν πλήρως αξιόπιστο και ιδίως αποτελεσματικό πόλο στα πλαίσια της ριζοσπαστικής Αριστεράς στην Ελλάδα, να ολοκληρώσουν το στίγμα της προγραμματικής διαφωνίας τους. Δεν δημοσιοποίησαν ουσιαστικά πριν από την άνοιξη του 2015 την προγραμματική τους διαφωνία, δεν προχώρησαν παρά σε ελάχιστες εξωστρεφείς πολιτικές και κοινωνικές εκδηλώσεις και διαμαρτυρίες, δεν οικοδόμησαν – όχι αποκλειστικά με δική τους ευθύνη- μετωπικές πρωτοβουλίες της Αριστεράς σε ριζοσπαστική, ταξική και αντισυστημική κατεύθυνση. Η Ίσκρα ή το Rρ έπαιξαν έναν θετικό ρόλο δημοσιοποίησης της διαφωνίας, αλλά συχνά χωρίς πρακτική απόληξη.

Η αιτία βρίσκεται σε αρνητικά δομικά χαρακτηριστικά αυτών των σχηματισμών, παρά τη θετική ιστορική τους συμβολή και παρακαταθήκη. Οι σχηματισμοί αυτοί είχαν και πολιτικά προβλήματα και γραφειοκρατικές παραμορφώσεις και, επίσης, απείχαν πολύ από τις ανάγκες ενός σύγχρονου μαρξιστικού και κομμουνιστικού ανατρεπτικού ρεύματος – το Α.Ρ. υπάρχει από το 1991 εντός του ΣΥΝ, ως αριστερή-ριζοσπαστική τάση του αλλά και ως τμήμα του γραφειοκρατικού του μηχανισμού.

Το Α.Ρ. είχε μετά το 2010 ορθότερο κεντρικό πολιτικό προσανατολισμό από τη ΔΕΑ και πολύ περισσότερο από τον χώρο των «53» στο θέμα της απόρριψης του λεγόμενου αριστερού

ευρωπαϊσμού, της αναγκαίας ρήξης αρχικά με το ευρώ και με την ευρωζώνη, της σύζευξης αντικαπιταλισμού (αν και με κάπως λαϊκομετωπικά χαρακτηριστικά) και αντιιμπεριαλισμού/εθνικής ανεξαρτησίας.

Η ΔΕΑ και ευρύτερα το Κόκκινο Δίκτυο είχε έναν ταξικότερο («εργατιστικό») και ακτιβιστικότερο λόγο από το Α.Ρ. και θετικά αμφισβήτησαν, χάρη στην ιδεολογική τους παράδοση, όψεις του κυβερνητισμού, του μετωπισμού και της θεωρίας των σταδίων. Η τοποθέτηση του Α. Νταβανέλλου στο 1ο Συνέδριο του ΣΥΡΙΖΑ πάνω σ' αυτήν τη θεματολογία, της κρατικοποίησης ενός ταξικού εγχειρήματος ως κινδύνου, με υπόδειγμα το ΡΤ στη Βραζιλία, αποτέλεσε, επίσης, μια σημαντική παρακαταθήκη και προγραμματική αντιπαράθεση. Επίσης, το Κόκκινο Δίκτυο είχε μια θετική ενασχόληση με ζητήματα «μη ταξικών» δικαιωμάτων και κοινωνικών κινημάτων, παρά το ότι στο πεδίο αυτό υπήρξε πάντοτε η τάση μιας φιλελεύθερης παρέκκλισης, συναφούς και εκλεκτικά συγγενούς με την ΑΝΑΣΑ-53. Το πρόβλημα με τη ΔΕΑ έγκειται σε ιστορικές ανεπάρκειες του «διεθνιστικού» ρεύματος και στη μεγάλη δυσκολία συνάρθρωσης του ταξικού με το αντιιμπεριαλιστικό, κάτι που διαφάνηκε εντονότερα μετά τη διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ και τη διαμόρφωση της ΛΑΕ. Η ΔΕΑ, επίσης, είχε συχνά έναν μη γόνιμο ακολουθητισμό έναντι των κονφορμιστικών πρακτικών του Α.Ρ. Φοβόταν να μείνει μόνη, παρά τη διαπερατότητα που θα είχε μια τέτοια στάση της μέσα στην όλη Α.Π. αλλά και στο Α.Ρ.

Διαχρονικά, το Α.Ρ. διακατεχόταν από μια φοβική και γραφειοκρατική λογική και αγκύλωση. Δεν πίστεψε η ηγετική του στελέχωση ότι οι θετικές του προγραμματικές θέσεις και η πραγματική διεύρυνση του ακροατηρίου του μπορούσαν όντως να αποτελέσουν έδαφος ανατροπής της κομματικής γραμμής και κάτι παραπάνω από διαμαρτυρία και θεμελίωση της πραγματοποιούμενης κομματικής μετατόπισης. Δεν πίστεψε ότι η γραμμή του μπορούσε να κερδίσει αν όχι το κόμμα, τουλάχιστον το κοινωνικό του ακροατήριο. Επίσης, η ηγεσία του Α.Ρ. διακατεχόταν από μια αίσθηση λειτουργικής συνύπαρξης και αλληλεγγύης γραφειοκρατικού τύπου με την πλειοψηφία και τον κομματικό της μηχανισμό. Μια ορισμένη «συνασπισμοποίηση» του Α.Ρ. ποτέ δεν ξεπεράσθηκε παρά το ότι στην περίοδο 2014-15 υπήρξαν κάποιες πολιτικές προϋποθέσεις προς τα εκεί.

Μετά την ανάληψη της διακυβέρνησης από τον ΣΥΡΙΖΑ, οι παθογένειες της αντιπολίτευσης του ΣΥΡΙΖΑ ενδυναμώθηκαν/εντάθηκαν, σε μια περίοδο όπου ακριβώς η ταξική πάλη οξύνθηκε μέσα στο κόμμα – με τρόπο που θυμίζει αρκετά τις διατυπώσεις της μαοϊκής παράδοσης – και οι αδυναμίες έπρεπε γρήγορα και αποφασιστικά να αναταχθούν. **Το κόμμα έγινε το κεντρικό επίδικο της ταξικής πάλης και η αντιπολίτευση δεν μπόρεσε να δώσει παλμό στο σύνθημα «Όλη η εξουσία στην Αριστερά του κόμματος»** (μια

θετική παρακαταθήκη του προέδρου Μάο με την εκκίνηση της Πολιτιστικής Επανάστασης το 1966). Η συμμετοχή στη διακυβέρνηση και στο υπουργικό συμβούλιο του Α.Ρ. είναι φανερό, εκ των υστέρων, ότι έπαιξε αρνητικό/διαβρωτικό ρόλο και στη διαυγή κατανόηση των εξελίξεων και στην αντίδραση σ' αυτές εκ μέρους των στελεχών της Α.Π.-Α.Ρ. Ήταν μια βαθιά διαβρωτική διαδικασία για την ίδια την Α.Π. Ενίσχυσε τον ενύπαρκτο από την προϊστορία του Συνασπισμού γραφειοκρατικό κυβερνητισμό σε όλο το μήκος και το πλάτος του κομματικού οργανισμού, σε όλες τις τάξεις του.

Επίσης, οι αυταπάτες της ηγεσίας του Α.Ρ. για μια άμεσα επωφελή οικονομική συνεργασία με τον ρωσικό καπιταλισμό δια του αγωγού ως λειτουργικό αντίδοτο στην εξάρτηση από την Ε.Ε. ήταν καταφανώς ανεδαφικές.

Ήδη, μετά τη στροφή του Φεβρουαρίου 2015, ακόμη και για τους τυφλούς ήταν φανερό πού πήγαινε η διαχείριση του ΣΥΡΙΖΑ και της ηγεσίας του. **Η ηγεσία του Α.Ρ. έπρεπε να οργανώσει από τότε τη συντεταγμένη έξοδο από την κυβέρνηση και από το κόμμα και πάντως έπρεπε να το κάνει - το αργότερο - μετά την ακύρωση του δημοψηφίσματος της 6ης Ιουλίου και τη συμφωνία της 13ης Ιουλίου.** Οι αμφισβησίες και η αναποφασιστικότητα της ηγεσίας του Α.Ρ. τον Ιούλιο και Αύγουστο 2015 (ως τις 13/8), όπως ιδίως το «καταψηφίζουμε τα μνημόνια, στηρίζουμε την κυβέρνηση» ήταν ο βασικός λόγος της ήττας της Αριστεράς του ΣΥΡΙΖΑ, της σύγχυσης στις λαϊκές δυνάμεις που έδωσαν τη μάχη του δημοψηφίσματος, της τελικής εκλογικής αποτυχίας της ΛΑΕ στις εκλογές του Σεπτεμβρίου 2015. Η ηγεσία της αντιπολίτευσης, ακόμη και στις συνεδριάσεις της του Μαΐου και Ιουνίου 2015, είχε την εκτίμηση ότι ο Τσίπρας εκών-άκων θα κάνει τη ρήξη. Πρόκειται για μια από τις πιο εσφαλμένες εκτιμήσεις στην ιστορία του αριστερού κινήματος στη χώρα μας. Ουσιαστικά, αυτή η λάθος εκτίμηση παρέλυσε σε μεγάλο βαθμό την Αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ και αντικειμενικά ενίσχυσε την ηγετική ομάδα. Οι ιστορικοί του μέλλοντος θα κατανοήσουν καλύτερα την κατάρρευση της Αριστεράς του ΣΥΡΙΖΑ το καλοκαίρι του 2015. Είναι ακόμη σχετικά νωρίς.

Η διαλεκτική της σχέσης ανάμεσα στην Αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ και τις άλλες δυνάμεις της αντιμνημονιακής Αριστεράς είναι επίσης μια τραγική ιστορία, που μόνο περιορισμένα μπορεί να παρουσιασθεί εδώ :

- Ένα Κ.Κ.Ε. που διαγράφει εξ αρχής δογματικά όλη τη λαϊκή και κοινωνική δυναμική της εμπειρίας ΣΥΡΙΖΑ, που την αντιμετωπίζει με έναν εγγενή στον σχηματισμό αυτόν συντηρητισμό. Κόμμα που οργανώνει μαζικά και καλύτερα από όλες τις άλλες δυνάμεις, εργατικό-λαϊκό κόσμο, αλλά τον περιχαράκωνει, τον παραλύει και καταλύει τη δράση του.

Κόμμα στρατόπεδο, αλλά και κόμμα – για να είμαστε δίκαιοι – που κρατά μια ενδιαφέρουσα σχέση στον κόσμο και τα στελέχη του με τη θεωρία και την Ιστορία του Κ.Κ. (θεωρητική δουλειά, αναζωογόνηση του ενδιαφέροντος για την ιστορία του ΚΚΕ), αν και με έναν κατευθυνόμενο και δογματικό-σταλινικό τρόπο, όπως δείχνει η αρνητική ισοπέδωση της εαμικής εμπειρίας. Κόμμα, που σε στιγμές κρίσης του συστήματος επιλέγει να απέχει από την αποσταθεροποίησή του, σχεδόν πάγια, αντικειμενικά καταλήγει να είναι ένα ανάχωμα του αστισμού στην Ελλάδα. Κόμμα που αντιμετωπίζει πάντοτε τις πιο δυναμικές όψεις της Αριστεράς ως τον κατ' εξοχήν κίνδυνο και αντίπαλο, ορίζει τον πιο συγγενή του ως τον κύριο «εχθρό».

- Μια Ανταρσία, με σημαντικές πολιτικές και κινηματικές παρεμβάσεις στην περίοδο 2012-15, με έναν σεχταρισμό απέναντι στην Αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ αλλά – είναι η αλήθεια – και με μια αρκετά διαυγέστερη αντίληψη της συστημικής μετατόπισης του ΣΥΡΙΖΑ, πολύ πριν την κατανόησή σε βάθος η Αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ. Το πρόβλημα έγκειται κυρίως στο ότι μπορεί η αντιμετώπιση εκ μέρους της Ανταρσία να ήταν πάνω-κάτω η ίδια, ακόμη και αν η δυναμική των πραγμάτων εντός του Σύριζα ήταν διαφορετική – όμως, η Ιστορία δεν γράφεται με «αν». Οι επιμέρους ζυμώσεις μέσα στην Ανταρσία αλλά και στο σημείο συνάντησής τους με το εγχείρημα της ΛΑΕ δεν ήταν τελικά απολύτως επιτυχείς ένθεν και ένθεν. Κανείς δεν μπορεί να νοιώθει ευτυχής για την έκβαση στις σχέσεις ΛΑΕ και Ανταρσία ούτε για τους χειρισμούς που υπήρξαν.

- Αξίζει να γίνει εδώ μια ιδιαίτερη παρατήρηση σχετικά με το μη σεχταριστικό τμήμα της Ανταρσία κατά το 2014-2015, τη Μετωπική Αριστερή Συμπόρευση και τις δυνάμεις του Σχεδίου Β' και άλλες δυνάμεις που προσπαθούσαν εντός της Ανταρσία να συνομιλήσουν με την Αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ χωρίς στεγανά και τελετουργίες. Έχουμε τη γνώμη ότι η κίνηση αυτή, της ΜΑΡΣ αλλά και άλλων δυνάμεων και αγωνιστών/τριών, παρά το ζήτημα των «χειρισμών του τέλους», ήταν σε σωστή πολιτική κατεύθυνση. Αν οι δυνάμεις της Αριστεράς του ΣΥΡΙΖΑ, οι μη σεχταριστικές τάσεις και δυνάμεις στην Ανταρσία, δυνάμεις και αγωνιστές κριτικοί εντός ΚΚΕ ή που έφευγαν από το ΚΚΕ, στελέχη του εργατικού και των κοινωνικών κινημάτων είχαν αναπτύξει μια πραγματική μετωπική συμπόρευση, κοινωνική και πολιτική, στα κινήματα τις περιόδους 2010-15, πιθανόν η εξέλιξη να ήταν διαφορετική ή πάντως κάπως διαφορετική. Αυτό είναι ένα μεγάλο δίδαγμα για το μέλλον.

10. Μια σημείωση για το δημοψήφισμα του Ιουλίου και την έκβασή του

Παρά τις ενθουσιώδεις και εν πολλοίς παρορμητικές εκτιμήσεις για τη δυναμική του ιουλιανού δημοψηφίσματος, η τελική έκβαση του κοινωνικού και πολιτικού αγώνα, ψύχραιμα

εκτιμώμενη, αποδεικνύει ότι το όντως μεγαλειώδες αυτό πολιτικό γεγονός ήταν **η τελική μάχη ενός κύκλου που έκλεισε και όχι η πρώτη ενός νέου κύκλου που ανοίγει**. Η μεγάλη μάχη ιδίως της νεολαίας για το ΟΧΙ σηματοδοτεί την αρχή μιας μεγάλης απογοήτευσης που οδηγεί στην έξοδο από τη χώρα, τη μετανάστευση και την κοινωνική και δημογραφική αιμορραγία. Δεν είναι καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι στα κινήματα και κινητοποιήσεις κατά της κυβερνητικής πολιτικής η νεολαία σε μεγάλο βαθμό είναι απύσχα. Καμία ριζοσπαστική πολιτική, η οποία αγνοεί αυτό το πρόβλημα, δεν μπορεί να είναι πειστική και αποτελεσματική.

Το σχέδιο της ηγετικής ομάδας για την κήρυξη δημοψηφίσματος, ήταν πολύ διαφορετικό τόσο ως προς την έκβαση, όσο και κατά τη διαδικασία της διενέργειάς του από τις λαϊκές δυνάμεις που το στήριξαν. Το μεγαλύτερο βάρος του αγώνα για την επικράτηση του ΟΧΙ δόθηκε από τις δυνάμεις της Αριστερής Αντιπολίτευσης του ΣΥΡΙΖΑ, από τις εκτός ΣΥΡΙΖΑ δυνάμεις της λεγόμενης «εξωκοινοβουλευτικής» αριστεράς (ΑΝΤΑΡΣΥΑ, ΜΑΡΣ, ΕΕΚ κλπ) και από εξαιρετικά μεγάλο ριζοσπαστικοποιημένο τμήμα της νεολαίας χωρίς κομματική σαφή ένταξη. Το δίλημμα που έθεσε η ηγεσία ήταν υπονομευμένο από την ίδια, αφού είχε ήδη παραχωρήσει στα ιμπεριαλιστικά κέντρα «θεσμικού ελέγχου» της χώρας (Ε.Ε. & Δ.Ν.Τ) ένα παραπλήσιο με τις απαιτήσεις τους κείμενο μνημονίου. Όταν αντιλήφθηκε τη δυναμική που αποκτούσε η διαδικασία του δημοψηφίσματος επιχείρησε με διάφορους τρόπους να το ακυρώσει ή επιδίωξε την επικράτηση του ΝΑΙ ή ενός οριακού ΟΧΙ. **Το συντριπτικό αποτέλεσμα του ΟΧΙ ήταν σαφώς εκτός του σχεδιασμού της γι' αυτό και μεταστράφηκε αμέσως για να μην χάσει τον έλεγχο**. Ωστόσο η δυναμική αυτή είχε όρια, όπως φάνηκε καθαρά στη συνέχεια.

Οι ψηφοφόροι του ΟΧΙ δεν αποτελούσαν ένα ομοιογενές σύνολο, αποφασισμένο και οργανωμένο για να αξιώσει μια σύγκρουση με τους ιμπεριαλιστικούς κύκλους (Ε.Ε./Ευρωζώνη, ΔΝΤ). Ήταν ίσως η τελευταία ελπίδα πολλών για μια ανώδυνη εκ των άνω επίλυση με ανάθεση εντός της αφήγησης ΣΥΡΙΖΑ, όπως αντιφατικά είχε προσληφθεί από αυτούς. Η ραγδαία μεταστροφή υπήρξε και η οριστική διάψευση των όποιων προσδοκιών του κόσμου και η αποδοχή της ΤΙΝΑ με τα γνωστά καθηλωτικά αποτελέσματα, την απόσυρση από συλλογικά εγχειρήματα, την ιδιώτευση, εσωστρέφεια και κατάθλιψη για την όπως-όπως επιβίωσή τους. Η μεγάλη αποχή στις εκλογές του Σεπτεμβρίου 2015, προερχόμενη κυρίως από πρώην ψηφοφόρους του ΣΥΡΙΖΑ, καταδεικνύει τόσο το κλίμα αυτό απογοήτευσης, ενώ από την άλλη η ΛΑΕ δεν κατόρθωσε να προσελκύσει παρά μικρό μέρος αυτών, αφού ο προηγούμενος επαμφοτερισμός των ιδρυτών της, η έλλειψη γενναίας αυτοκριτικής για το παρελθόν, η ατομία ξεκάθαρης προβολής ακόμη και των προγραμματικών της θέσεων και η ασάφεια κρίσιμων σημείων με υπεκφυγές, δεν την έβγαλε από την εικόνα της διαψευσμένης

αφήγησης του ΣΥΡΙΖΑ.

11. Τελικές εκτιμήσεις

Η εμπειρία ΣΥΡΙΖΑ υπήρξε η εμπειρία με την οποία κλείνει ουσιαστικά ο μεταπολιτευτικός κύκλος. Όπως το μετεμφυλιακό κράτος έληξε με την κορύφωση και την παραφθορά του στη μορφή της απριλιανής δικτατορίας, η μεταπολιτευτική Αριστερά, ως δύναμη που δεν κυριάρχησε αλλά ηγεμόνευσε σε πολλά πεδία στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης, ολοκληρώνει τον κύκλο της με την «κορυφωτική» αλλά και παραμορφωτική τελικά εμπειρία ΣΥΡΙΖΑ. Ο νέος κύκλος αγώνων ξεκινά με μια στρατηγική ήττα, με μια αξιακή και ηθική ήττα, με μια σε μαζική κλίμακα απαξίωση της Αριστεράς και ιδίως της κομμουνιστογενούς Αριστεράς. **Χωρίς νέο πρόγραμμα (όχι με τις εκδοχές ενός ξαναζεσταμένου προγράμματος του ΣΥΡΙΖΑ), χωρίς την ανίχνευση των νέων ταξικοτήτων και των κοινωνικών συγκρούσεων, χωρίς την επανατροφοδότηση της σχέσης του ταξικού, του εθνικού και του αντιιμπεριαλιστικού, χωρίς κατανόηση των νέων πηγών του αντισυστημισμού, χωρίς στρατηγική, χωρίς νέα ηθικά, πολιτικά αλλά και ανθρώπινα στελεχικά και ηγετικά εφόδια, το μέλλον μας έχει τελειώσει.** Αντίθετα απ' ό,τι έλεγε ο Αλτουσέρ, το μέλλον μας, υπό αυτές τις συνθήκες, δεν θα διαρκέσει πολύ, δεν θα αξίζει ούτε μια στιγμή γνήσια και ριζοσπαστικά βιωμένης εμπειρίας. Το ηγετικό πολιτικό προσωπικό της Αριστεράς που έδωσε αυτήν την τελευταία μάχη απέτυχε, πέρα από προθέσεις. Ο ιστορικός του ρόλος έχει, εν πολλοίς, λάβει τέλος.

Όμως, όπως όλα τα παλιά περιεχόμενα δείχνουν να τελειώνουν, ένας νέος κύκλος με νέους αγωνιστές και αγωνίστριες, νέες ιδέες, επικαιροποιήσεις των αιτημάτων χειραφέτησης φαίνεται να ανοίγει, μεγάλοι αγώνες όπως στην Γαλλία, στο ηρωικό Κουρδιστάν, στην Παλαιστίνη, στη Λατινική Αμερική ξαναβγαίνουν στο προσκήνιο. **Απέναντι στην «έκτακτη ανάγκη» του καπιταλισμού και του ιμπεριαλισμού, ανοίγει η δυνατότητα πέρα από τις «σιωπηλές πλειοψηφίες» να υπάρξουν και ηχηρές αγωνιστικές δυνατότητες. Χρειάζεται με φρέσκο μάτι να ξαναδουλέψουμε για το κίνημα στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Νέος κύκλος, καινούριες συνθήκες, καινούρια καθήκοντα. Νέες δυνατότητες να «αναγνωρίζουμε τον εχθρό μας».**

Παρά την πολύ αρνητική συγκυρία, ντόπια και διεθνή, ο τυφλοπόντικας της ανατροπής μπορεί να ξαναβρεί τον δρόμο του.

Αθήνα, Μάιος του 2016

Το υπογράφουν οι παρακάτω, μέλη της ΛΑΪΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ:

α/α ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΛΑ.Ε.

- 1 ΑΒΡΑΜΙΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Π.Ε. ΧΑΛΚΙΔΑΣ
- 2 ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗΣ Π.Ε. ΧΑΛΚΙΔΑΣ
- 3 ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ Π.Ε. ΧΑΛΚΙΔΑΣ
- 4 ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ Π.Ε. ΘΗΒΑΣ
- 5 ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ Π.Ε. ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ
- 6 ΒΑΣΟΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ Π.Ε. ΒΥΡΩΝΑ
- 7 ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΑΚΤΙΝΑ Π.Ε. ΛΙΒΑΔΕΙΑΣ
- 8 ΒΛΑΧΟΓΕΩΡΓΟΥ ΑΘΗΝΑ Π.Ε. ΧΑΛΚΙΔΑΣ
- 9 ΒΟΥΤΥΡΑΚΗ ΜΑΡΙΑ Π.Ε. ΠΑΤΡΑΣ
- 10 ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ Π.Ε. ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ
- 11 ΓΙΑΠΑΝΟΓΛΟΥ ΜΑΝΩΛΗΣ Π.Ε. ΧΑΛΚΙΔΑΣ
- 12 ΓΙΔΑΡΑΚΟΣ ΘΩΜΑΣ Π.Ε. ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ
- 13 ΔΗΜΗΤΡΑ ΗΛΙΑΝΑ Π.Ε. ΠΑΓΚΡΑΤΙΟΥ
- 14 ΔΟΥΛΦΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ Π.Ε. ΑΙΓΑΛΕΩ
- 15 ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ Π.Ε. ΒΥΡΩΝΑ
- 16 ΚΑΡΑΠΑ ΑΓΓΕΛΙΚΗ Νομαρχ. Εύβοιας (Αλιβέρι)
- 17 ΚΑΡΑΠΑΣ ΤΑΣΟΣ Νομαρχ. Εύβοιας (Αλιβέρι)

- 18 ΚΑΨΗ ΝΙΚΟΛΕΤΑ Π.Ε. ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ
- 19 ΚΟΛΕΚΑ ΕΦΗ Π.Ε. ΧΑΛΚΙΔΑΣ
- 20 ΚΟΛΛΙΑΣ ΓΙΩΡΓΟΣ Π.Ε. ΠΑΤΗΣΙΩΝ
- 21 ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ ΠΑΥΛΙΝΑ Π.Ε. ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ
- 22 ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ Π.Ε. ΕΞΑΡΧΕΙΩΝ
- 23 ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ ΣΟΝΙΑ Π.Ε. ΒΥΡΩΝΑ
- 24 ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ ΛΑΜΠΡΟΣ Π.Ε. ΧΑΛΚΙΔΑΣ
- 25 ΛΕΧΟΥΡΙΤΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ Π.Ε. ΠΑΤΗΣΙΩΝ
- 26 ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ ΘΟΔΩΡΗΣ Π.Ε. ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
- 27 ΜΑΓΚΛΑΡΑΣ ΝΙΚΟΣ Π.Ε. ΠΑΤΡΑΣ
- 28 ΜΑΚΑΝΤΑΣΗΣ ΔΗΜΟΣ Νομαρχ. Εύβοιας (Ιστιαία)
- 29 ΜΑΚΡΥΠΟΥΛΙΑΣ ΝΙΚΟΣ Νομαρχ. Εύβοιας (Ερέτρια)
- 30 ΜΑΝΩΛΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ Π.Ε. Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
- 31 ΜΑΡΚΟΥ ΑΡΓΥΡΗΣ Π.Ε. ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ
- 32 ΜΑΥΡΟΥ ΤΙΝΑ Π.Ε. ΠΕΙΡΑΙΑ
- 33 ΜΕΛΙΟΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ Π.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ
- 34 ΜΠΕΛΑΝΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ Π.Ε. ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ
- 35 ΟΡΦΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ Π.Ε. ΑΓ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
- 36 ΠΑΠΑΝΑΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣ Π.Ε. ΠΑΙΑΝΙΑΣ
- 37 ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΛΕΥΤΕΡΗΣ Π.Ε. ΒΥΡΩΝΑ

- 38 ΠΕΤΤΑΣ ΝΙΚΟΣ Π.Ε. ΠΑΤΡΑΣ
- 39 ΡΗΓΟΣ ΓΙΑΝΝΗΣ Π.Ε. ΑΓ.ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
- 40 ΣΤΑΘΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ Π.Ε. ΚΟΡΩΠΙΟΥ
- 41 ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ Π.Ε. ΠΙΚΕΡΜΙΟΥ
- 42 ΣΤΑΥΡΟΜΗΤΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ Π.Ε. ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ
- 43 ΤΖΑΧΡΗΣΤΑΣ ΝΙΚΟΣ Π.Ε. ΧΑΛΚΙΔΑΣ
- 44 ΤΖΗΜΑΣ ΘΕΜΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
- 45 ΤΟΓΓΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ Π.Ε. Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
- 46 ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΟΥ ΜΑΡΙΑ Π.Ε. ΑΓΡΙΝΙΟΥ
- 47 ΤΣΑΚΑΛΑΚΗΣ ΚΩΣΤΑΣ Π.Ε. ΠΕΥΚΗΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ (Δροσιά)
- 48 ΥΦΑΝΤΗ ΧΡΥΣΑ Π.Ε. ΒΥΡΩΝΑ
- 49 ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΤΑΣΟΣ Π.Ε. ΟΤΕ
- 50 ΧΑΛΙΩΤΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ Π.Ε. Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
- 51 ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ ΓΙΑΝΝΗΣ Π.Ε. ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ
- 52 ΧΑΤΖΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ Π.Ε. ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ